

Čebelarjeva opravila v septembru

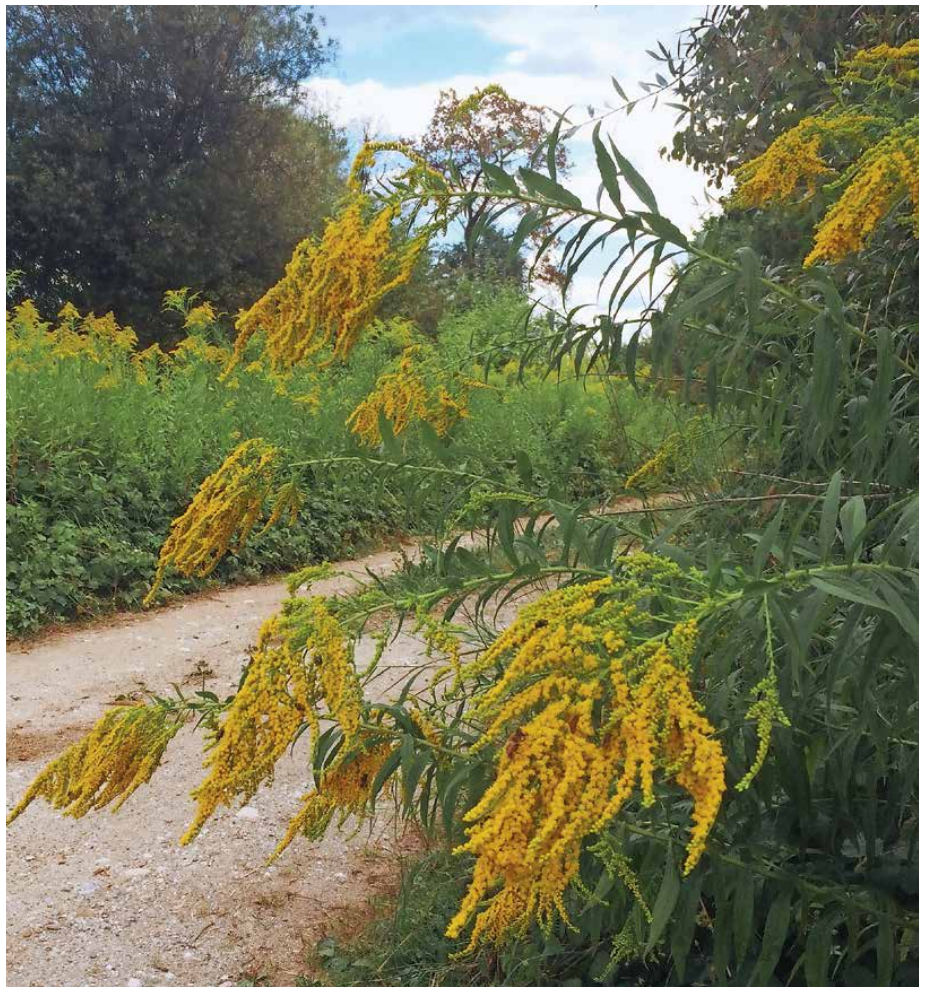
Gorazd Trušnovec

gorazd.trusnovec@urbanicebelar.si

V zadnjih letih je september še zelo topel, tako rekoč poletni mesec z obilico sončnega vremena in se aktivnost čebeljih družin nadaljuje s skoraj običajnim tempom, čeprav matica praviloma ob vedno krajših dneh in nekoliko hladnejših nočeh že opazno zmanjšuje obseg zaleganja. A splošna živahnost čebeljih družin pomeni, da tudi naša pozornost v tem obdobju še ne sme popustiti. To je tudi obdobje, ko je še mogoče rešiti morebitne razvojne ali zdravstvene težave družin oziroma jih pripraviti na uspešno prezimovanje.

Dopolnjevanje zimskih zalog

Sam uporabljam v nakladnih panjih tak tip pitalnika, ki omogoča relativno hiter odvzem sladkornega sirupa z vrha, pri tem pa mi ni treba odpirati ničesar razen strehe. Čebelje družine krmim praviloma proti večeru in vse na istem stojišču hkrati. Poleg samoumevne previdnosti pri nalivanju (da bi se izognili roparicam, ki zaradi brezpašja stikajo za vsakim virom hrane) pri tem opravilu ne škodi nekaj dodatne pozornosti: s čebeljo družino, ki ni sposobna v dnevu »pospraviti« vsaj nekaj litrov tekoče hrane, če tip pitalnika to seveda omogoča, je skoraj zagotovo nekaj narobe, in, da bi ugotovil razlog, družino natančneje pregledam. Družine v tem obdobju sicer niso več na višku svoje moči, kljub temu pa njihova vitalnost ne sme pešati. Pri začetnikih je razlog za mizerno stanje septembra največkrat neustrezno oziroma pomanjkljivo poletno zatiranje varoj, sicer pa so možne še druge bolezni ali pa je

Mnoštvo opraševalcev na sestojih zlate rozge v Črnučah

težava v matici. Če vam pravega razloga ob pregledu ne uspe razbrati, bolj kot spletne forumne priporočam posvet z območno veterinarico ali veterinarjem ali s terenskim svetovalcem.

A čemu sploh dopolnjevati zimske zaloge čebel septembra? Sam sem s tem začel deloma po intuiciji, ker so družine tako ali tako še zelo dejavne in temperature za predelavo tekočin takisto ugodne, in deloma zaradi mojega načina čebelarjenja, ko me zaradi razpršenosti lokacij s stojišči tare kronično pomanjkanja časa; avgusta pa se bolj posvečam zatiranju varoj in hranjenju »za sproti«. Nikoli nisem zaznal, da bi zaradi tega zamika čebele kaj slabše prezimovale in je morda

tisti napotek, da je treba družine čimprej po zadnjem točenju čim bolj nahraniti, samo še ena od dogem na bolj trhljih nogah. Navsezadnje pa so do podobnega zaključka – torej da je mogoče ustrezno poskrbeti za zimske zaloge v panjih še vso prvo polovico septembra – prišli tudi nekateri mednarodno priznani čebelarji strokovnjaki, kot je dr. Gerhard Liebig.

Kljub vrtoglavemu dvigu cen sladkorja še vedno ne vidim pravega razloga za varčevanje z njim in za preštevanje decilitrov dodanega sirupa; zima je veliko mirnejša ob zavedanju, da v panjih ni pomanjkanja zalog, višek jeseni predelane hrane se pa zlahka porabi spomladi in je boljša spodbuda za

biološki razvoj od vsake dodane pogače oziroma ga lahko uporabimo kot osnovo za morebitne narejence v prihodnjem letu.

Cvetenje bršljana

Tudi v Ljubljani in okolici imamo rastišča bršljana, na katerem se v času cvetenja jeseni čebele in drugi opraševalci množično pasejo, in prav zanimivo je ob toplih popoldnevih opazovati njihovo nezmanjšano delovno vnemo. V strokovni literaturi je najti opozorila pred bršljanovim medom, ki običajno hitro kristalizira in je tako pozimi za čebele povsem neuporaben. Sam z opisanim trdenjem bršljanovega medu v satju nisem imel nikoli težav; deloma zato, ker v tem obdobju, kot rečeno, še zmeraj vsaj po malem dohranjujem čebele, in deloma zaradi biotske pestrosti v mestnem okolju, kjer skoraj nikoli ni enovite paše, niti v primeru te ovijalke, ko je

na razpolago istočasno še kar nekaj drugih cvetočih rastlin in je naravni »pritok« torej kar pester.

Boj z varojo

Pravzaprav bi moral postaviti to opravilo na prvo mesto po pomembnosti, vendar se mi zdi skoraj samoumevno, da smo na tega zajedavca zelo pozorni tudi še septembra.

Temperature omogočajo zatiranje varoj z mravljinčno kislino, glede na stopnjo napadenosti oziroma obseg pokrite zalege v gnezdu pa se lahko odločimo med kratkotrajnim izhlapevanjem oziroma »šok terapijo«, ki je v septembrskem temperaturnem območju nekaj povsem varnega, ali za ponovno uporabo hlapilnika (ob višji napadenosti in večjem obsegu pokrite zalege). Čebele se v našem okolju, prenasičenem s panji, tačas še srečujejo zunaj na paši, prihaja do

raznih ropov in reinvazij, seveda pa se je vsem toplotnim in biološkim spremembam prilagodil tudi razvojni cikel varoje.

Ob hladnejših dneh, ko je izletavanje čebel manj intenzivno, že uporabim tudi sublimacijo dihidrata oksalne kisline; ta nam lahko na testnih vložkih zelo hitro pokaže, s kakšno količino varoj smo obračunali ob enem zatiranju, in se lahko ob količini odpada odločimo za ustrezno nadaljnje ukrepanje.

Glede na gostoto panjev bi bilo smiselno mesto obravnavati kot en čebeljak, a sem že zdavnaj opustil utopične ideje o morebitni koordinaciji istočasnega zatiranja varoj, kar bi preprečilo ali vsaj omejilo jesenske reinvazije. Treba je delati z zavestjo, da je okoli vsake lokacije s panji še pet sosedov s čebelami, od katerih brklja vsak nekaj po svoje; eden meni, da njegove superčebele ne potrebujejo tretiranja, drugi ne ve, da so na poti propada zaradi hude gnilobe, na tretji lokaciji se je pod opaž na fasadi naselil kak pobegli roj, v katerem se nenadzorovano množi varoja, in tako naprej. Skratka, živa muka; zaradi vsega navedenega je postalo dodatno, **torej jesensko, zatiranje varoj tako rekoč nujno, če želiš uspešno prezimiti svoje čebele.**

Razkuževanje satnikov

September je pravi čas, da se lotimo prekuhavanja oziroma razkuževanja satnikov, ki smo jih zaradi starega ali deformiranega satja, iz katerega smo na ustrezen način pridobili vosek za poznejšo ponovno uporabo, izločili iz prometa. Dolgo je bilo zaradi zamudnosti na mestu vprašanje ekonomičnosti tega početja, a ker cene vseh surovin in storitev letijo v nebo, je vedno bolj smiseln tudi razmislek v smeri recikliranja, sploh če doma nimaš lastne mizarske delavnice. Stare, med sezono izločene satnike prekuhamo v 3 % raztopini vrelega luga (NaOH),

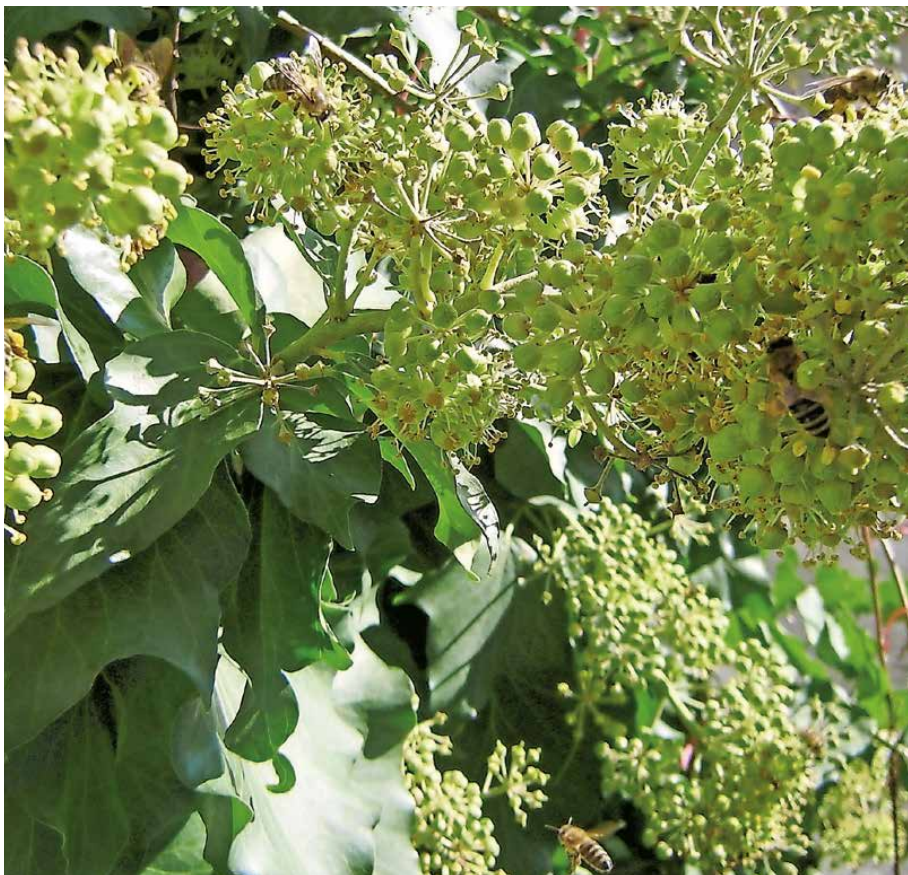

Foto: Gorazd Trušnovc

Čebelja »veselica« na bršljanu

Pri prekuhavanju satnikov v vrelem lugu je nujna ustrezna zaščitna oprema.

tako da z njih med razkuževanjem odpadejo nečistoče ter ostanki voščin, propolisa in starega satovja, sam postopek pa tudi poskrbi za uničenje morebitnih spor hude gnilobe in drugih bolezenskih klic. Ker nam september daje še veliko suhih, toplih in zračnih dni, se bodo pred zimo tako prekuhani in s tekočo vodo pod pritiskom splaknjeni satniki brez težav osušili in bodo pripravljene za skladiščenje, ne da bi lesu zaradi vlage grozil napad plesni. Pri sušenju je treba take satnike vpeti v »prešo« ali ustrezno obtežiti, sicer se pri sušenju zvijejo in so neuporabni. Že ožičeni satniki, pri katerih je praviloma pred ponovno uporabo potreben samo kakšen manjši tehnični popravek, pa nam bodo spomladi, ko teče glede razpoložljivih delovnih ur najbolj voda v grlo, prihranili veliko dragocenega časa ob pripravi na novo sezono. S tem pa se dodana vrednost

ponovno uporabljenih satnikov še bistveno poveča.

Ocenjevanja medu

V tem času je na mizi kar nekaj vabil za udeležbo na ocenjevanjih medu. Sam spodbujam član(ice) našega društva, naj vzorce čebeljih pridelkov po svojih zmožnostih pošiljajo na analize, senzorična ocenjevanja in tekmovanja. Samo na ta način bomo sčasoma pridobili ustrezen nabor podatkov o tem, kakšne so pravzaprav specifične lastnosti urbanih medov; seveda pa nikoli ne škodi imeti v rokah papirjev z dokazili o kakovosti medu in drugih čebeljih pridelkov, da morebitnih diplom niti posebej ne omenjam. Skratka: to je stroškovno zelo ugoden način, kako pridobiti strokoven odziv na čebelje pridelke, saj tudi to pripomore

k ustreznemu vrednotenju. Ker sodelujem s področnimi raziskovalci v več evropskih mestih, tako v tem obdobju razpošljem vzorce medu na vrsto naslovov, z veseljem pa tudi na kakšno ocenjevanje z mednarodno udeležbo. ◆

Tudi urbani medovi lahko dosegajo najvišja priznanja.